

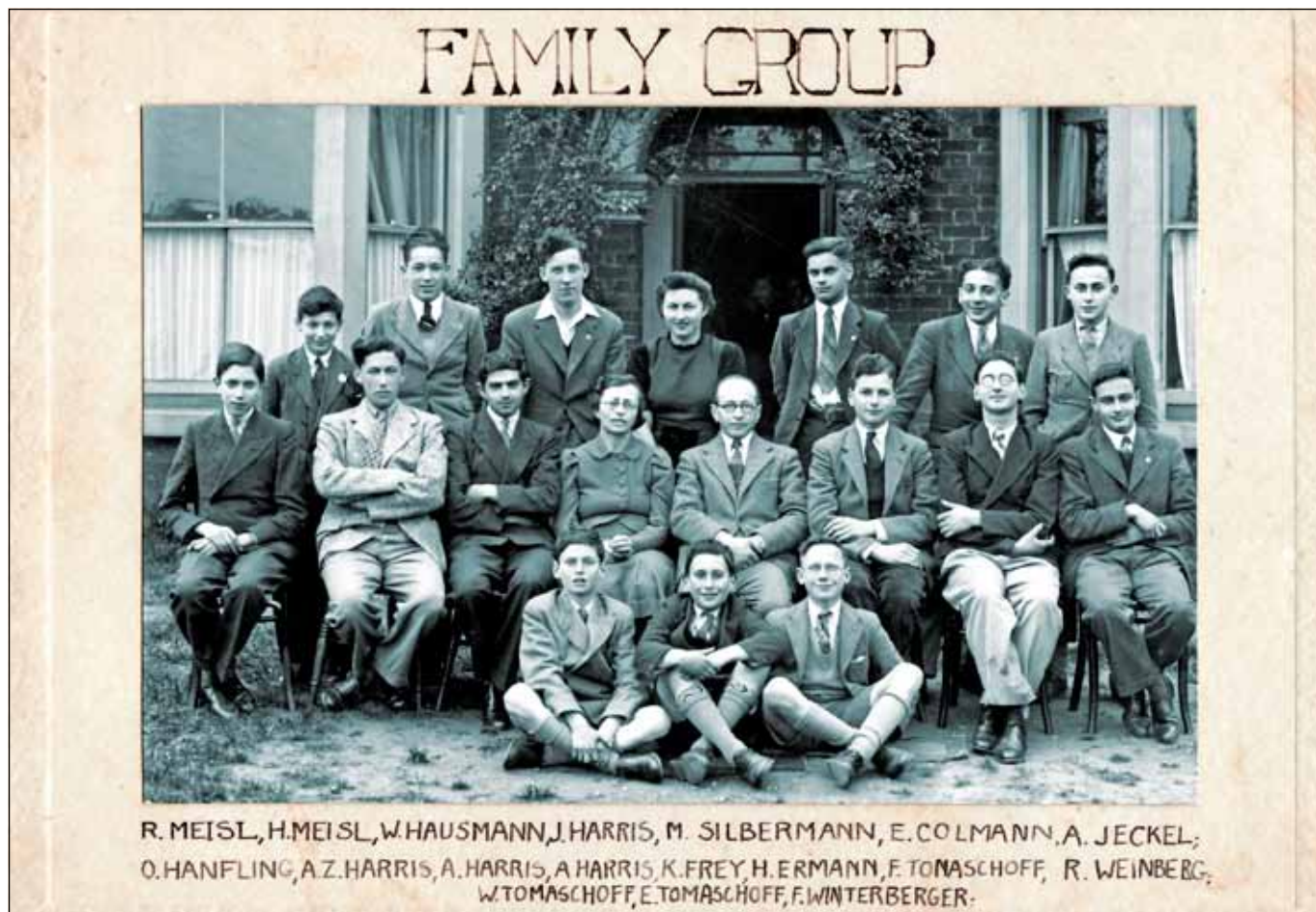
Hugo Marom (1928–2018)

Je sedm dní po začátku letošního roku přišla smutná zpráva, že odešel Hugo Marom, jeden z posledních veteránů vojenského výcviku židovských dobrovolníků v Československu a současně člen skupiny takzvaných Wintonových dětí. Ve věku nedožitých devadesáti let opustil tento svět muž, jehož dramatické životní osudy by vydaly na román.

Narodil se 9. října 1928 v Brně jako Hugo Meisl, jejich rodina zde žila již od 17. století. Vyrůstal v Brně, po obecné škole na Náměstí 28. října začal navštěvovat místní reálné gymnázium. Když 15. března 1939 přijela hitlerovská vojska, jeho otec Pavel Meisl byl právě povolán jako záložní voják na Podkarpatskou Rus. Rodiče tušili tragickou budoucnost židovského národa po nacistické okupaci, proto Hugovi i jeho mladšímu bratru Rudimu (Rudolfovi) zajistili umístění do posledního transportu Wintonových dětí, s nímž opustili vlast a odjeli do Anglie. Přistáli 3. srpna 1939 v Liverpoolu a byli umístěni do rodin, pět dětí z Brna, včetně Huga Meisla a jeho bratra, však zůstalo opuštěno na Liverpool Station. Z rodin, které se o ně slíbily postarat, pro ně totiž nikdo nepřišel. O půl jedenácté večer se u nich zastavil místní taxikář, jemuž se unavených vyhladovělých dětí zželelo, vzal je k sobě a pohostil typickým britským *fish and chips*. Nechal je u sebe tři noci přespát a současně pro ně hledal nový domov. Nakonec jim domluvil ubytování mezi sto dvaceti židovskými nalezcenci z Německa. Navštěvovali školu Harben School ve Scott Cottage. Po zahájení německé bombardovací ofenzivy celou školu evakuovali do Bedfordu. Sourozenci měli štěstí, že se Hugo po celou válku neoddělil od o rok a půl mladšího bratra Rudiho. Po ukončení školy byli chlapci ze zemí bojujících proti nacismu označeni za příslušníky spojeneckých národů. Zatímco Češi nebo třeba Poláci židovského původu dostávali předvojenský výcvik a počítalo se s nimi pro zařazení k pravidelným bojovým jednotkám, židovská mládež z Německa a Rakouska byla připravována pro nebojové pracovní útvary. Hugo Meisl po ukončení školy neměl prostředky na další pokračování ve studiu, začal se tedy učit ševcem

u místního majitele obuvnictví, na něhož do konce života vzpomínal jako na mimořádně hodného a slušného člověka. Britský švec ho nechal bydlet v pokoji nad svou dílnou a sehnal mu i knihy, aby se mohl sám dále vzdělávat a časem dostat na nějakou slušnou školu. Po devíti měsících udělal skutečně přijímací zkoušky na kvalitní technickou školu *North Western Polytechnic*, evakuovanou z Londýna do Lutonu v hrabství Bedford. Po prvním ročníku začal současně procházet předvojenskou výchovou, cvičil se ve střelbě z pušky a základech dalších vojenských dovedností. Prostřednictvím známého, pracujícího u londýnské exilové vlády, se roku 1943 dostali s bratrem na československou střední školu ve Walesu. Koncem téhož roku při škole vznikla příprava letectva, již s většinou spolužáků navštěvoval i Hugo Meisl. Učili se teorii a navigaci, ale než mohl nastoupit do řad československého exilového vojska, druhá světová válka v Evropě skončila.

Krátce po německé kapitulaci je převezli na palubách bombardérů Consolidated B-24 Liberator do Prahy. První noc strávili na lavičkách před pražským Hlavním nádražím a hned následujícího dne začali pátrat po rodičích a dalších příbuzných. Chlapci Meislovi se vypravili na vlak a odjeli do Brna, pěšky došli až do místa svého předválečného bydliště. Až tady zjistili, že oba jejich rodiče zemřeli v koncentračním táboře. Hugo dokončil střední školu a i s bratrem pak dostali stipendium na techniku. Hugo chtěl dosáhnout titulu leteckého inženýra, nejdříve avšak musel absolvovat obor strojíního inženýrství, který studoval. Koncem 1947 jej ale oslovil polský emisar židovské milice *Hagana*, který mu vysvětlil, že vznikající Stát Izrael bude k uhájení své existence potřebovat alespoň sto vycvičených a vysokoškolsky vzdělaných pilotů. Hugo Meisl tedy souhlasil a přihlásil se jako dobrovolník. Na jaře 1948 dostal dopis, povolávající jej ke zdravotním zkouškám na pražské MNO. Odjel na ně společně se svým přítelem Josefem Plačkem, s nímž prožil léta exilu v Anglii, ten se měl později rovněž stát významnou osobností izraelského vojenského letectva. Oba prošli zdravotními testy a dostali se do Olomouce, kde absolvovali teoretickou fázi pilotního výcviku. Vedl



Bratři Meiselovi mezi ostatními spolužáky ze skupiny Wintonových dětí.

FOTO: VHU



FOTO: VHU

Svatba Marty a Huga Maromových.



FOTO: VHU

Manželé Maromovi po přestěhování do Izraele.

jej kapitán Antonín Ocelka, veterán RAF a zastávce tvrdých výcvikových metod. Kdo z frekventantů nebyl do třinácti odletaných hodin připuštěn k samostatnému letu, toho z dalšího školení vyřadil. Hugo Meisl patřil mezi šťastné, které k němu připustili. Prošli výcvikem na Bückerech Bü 181, potom na Aradech Ar 96B, celý kurz byl však z časových důvodů zkrácen z plánovaných sto dvacetí na sto hodin. Ben Chajim a Hugo Meisl dokončili školu jako nejlepší z celé skupiny. Při oslavách svátku *Jom Kippur*, 13. října 1948, požádali kapitána Ocelku, zda by mohli navštívit pozemní brigádu *Hagany* ve Velké Střelné. Tam totiž byla synagoga, protože v Olomouci žádná nefungovala. Ocelka jim půjčil nákladní automobil a Hugo Meisl odvezl věřící do Velké Střelné. Hugův příbuzný, který tu procházel vojenským výcvikem, ho provedl táborem a ukázal mu i dívčí ubikace. Tady poprvé spatřil dívku Martu, která přežila peklo nacistických koncentračních táborů a dramatický útěk z poválečného Sovětského svazu, při němž jí na hranicích zastřelili matku. Hugo se do Marty na první pohled zamiloval, následující den ji potkal po bohoslužbách, oslovil, a tak začal jejich celoživotní vztah. Vzali se po několikaměsíční známosti, sňatek uzavřeli 30. listopadu v Košicích. Marta dokončila výcvik jako řidička vojenského nákladního automobilu a s příslušníky pozemní brigády odjela do Izraele.

Hugo s dalšími dvěma piloty měl původně přeletět s letouny Spitfire do Státu Izrael, odlet se však odsunoval kvůli počasí a nakonec všichni tři odjeli vlakem do Konstance a potom lodí *Transylvania* do Haify. Cesta přes Rumunsko nepostrádala dramatické momenty; vlak v noci vždy stál, Meisla však v posledním vagonu probudil náhlý pohyb. Rumunští zloději totiž odpojili vůz od soupravy a roztlačili jej z kopce, aby ho mohli vyloupit. Naštěstí měl jeden z přítomných u sebe pistoli a zahnal lupiče střelbou, současně ale museli rozjetý vagon, řítící se ze svahu, zastavit pomocí mechanicky ovládané brzdy, což se jim naštěstí podařilo, a ráno po připojení k vlaku pokračovali v cestě. Jako doklad měli československý pas, ovšem s doložkou, že je pouze jednocestný. Trojice letadel, jimiž měli piloti původně přelétnout, byla nakonec v Kunovicích rozebrána a poslána do Izraele v bednách.



FOTO: VHU

Marta Maromová jako vojačka Izraelských obranných sil roku 1950.



FOTO: VHU

Hugo Marom v pilotní kukle.



FOTO: VHU

Hugo Marom jako pilot 100. transportní a průzkumné eskadry.

V Haifě už ho čekala Marta, která první měsíce jejich manželství sloužila jako vojačka v Jaffě.

Huga zařadili k letectvu, zprvu ještě neměli ani hodnosti. Začátky života v nové neznámé zemi byly těžké, nejdříve dostali jen malý pokoj v domě, obývaném jinak Araby. Nejdříve neměli ani vodu, takže si museli postavit vlastní potrubí, jímž ji dotáhli až do bytu. Vzhledem k tomu, že byl Hugo Meisl za války zařazen ke spojenecké polovojeenské organizaci, mohl si do Izraele dovézt kontejner s majetkem, nikoliv pouze zavazadlo. Majetek sice žádný neměli, ale jako strojař zkonstruoval desetimetrový kontejner s dvojitými stěnami, navržený jako obyvatelný domek. Domluvili se s bohatým exulantem z Brna, který si do něj dal svůj majetek a zaplatil jeho přepravu. Kontejner pak Meislovi usadili před domem, kde bydleli a rozšířili si tím obytnou plochu, chvíli v něm dokonce bydleli. Po delší době ho museli z chodníku odstranit, ale podařilo se jim ho prodat zelnáři, který jej ještě dlouhá léta používal jako obchod na trhu v Tel Avivu. S manželkou se rozhodli natrvalo zůstat v Izraeli a podobně jako řada dalších si změnilí příjmení z německy znějícího na hebrejské Marom. Hugův mladší bratr Rudi se rozhodl pro jinou životní cestu, vystěhoval se do Spojených států a celý další život prožil jako obchodník v Kalifornii.

Hugo Marom prošel měsíčním meteorologickým kurzem, vedeným výhradně v angličtině, zařadili jej sem mimo jiné pro jeho perfektní znalost tohoto jazyka. Po válce o nezávislost se začali zahraniční dobrovolní piloti, takzvaní *machal*, vracet

domů a vzrostla tak potřeba vojenských letců. Ti byli doplňováni ze skupiny *gachal*, tedy vojáků izraelské státní příslušnosti. Huga Maroma zařadila k 100. peruti na základně Tel Nof (dříve Ekron), jednotka disponovala lehčími spojovacími a dopravními stroji Piper, RWD, Noorduyn Norseman a dalšími. Její hlavní činností byl operační průzkum. Velitel základny Maroma při prvním pohovoru upozornil, že pokud poletí tři minuty nesprávným směrem, sestřelí ho jordánský stíhač, zkušenější



FOTO: VHU

Marom před stíhacím strojem De Havilland Mosquito se svým operátorem radaru.

letci mu radili, aby se držel takzvané „zelené linie“, tedy Židy zúrodnovaných oblastí.

Vedl potom výcvik pilotů a vzpomínal, že na izraelský Spitfire přeškolil i legendární jihoafrickou pilotku Jackie Moggridge (1922–2004), která se účastnila přepravy těchto letounů po jejich odprodeji do Barmy. Při mezipřistání v Bandar Abbás ale Jackie, v leteckém světě přezdívána „Spitfire Girl“, posadila stíhačku na mokré trávě na před a zlomila svému stroji vrtulové listy. Hugo Marom dával po letech k lepšímu, že vedle ní přistál další z pilotů, který okamžitě začal hrát roli jejího žárlivého manžela. Dosáhli toho, že Jackie neobtěžovali místní muži, avšak několik týdnů čekali na novou vrtuli a po celou dobu nemohli ani na chvíli vypadnout ze své role šťastného páru.

Hugo Marom byl v roce 1953 pověřen zformováním 110. peruté nočních stíhačů, vyzbrojené britskými těžkými stíhacími letouny De Havilland Mosquito. Tato jednotka měla značný význam pro obranu vzdušného prostoru Státu Izrael a Marom u ní sloužil až do konce padesátých let. Od roku 1959 pak vedl vývojové středisko *Israel Aircraft Industries*.

V roce 1964 odešel v hodnosti podplukovníka z armády do civilní sféry, ale pracoval stále v letecké oblasti. Založil firmu na projektování a stavbu letišť, již vedl až do vysokého věku. Dlouhá léta byl ovšem záložním důstojníkem letectva a aktivně působil během válek v roce 1967 a 1973. Na desítkách typů letadel nalétal více než 22 000 hodin a do konce života byl díky skvělé fyzické i psychické kondici držitelem pilotního oprávnění. Pilotem stíhacích letounů byl v rodině nejen on, ale také jeho syn a posléze i vnuk.

Podplukovník Marom bydlel v Tel Avivu, kde strávil i poslední část života po boku své ženy, která odešla po těžké nemoci 17. července 2013. Jeho bohatý život se uzavřel po dalších necelých pěti letech. Hugo Marom zemřel v kruhu své rodiny 7. ledna 2018 ve věku osmdesáti devíti let.

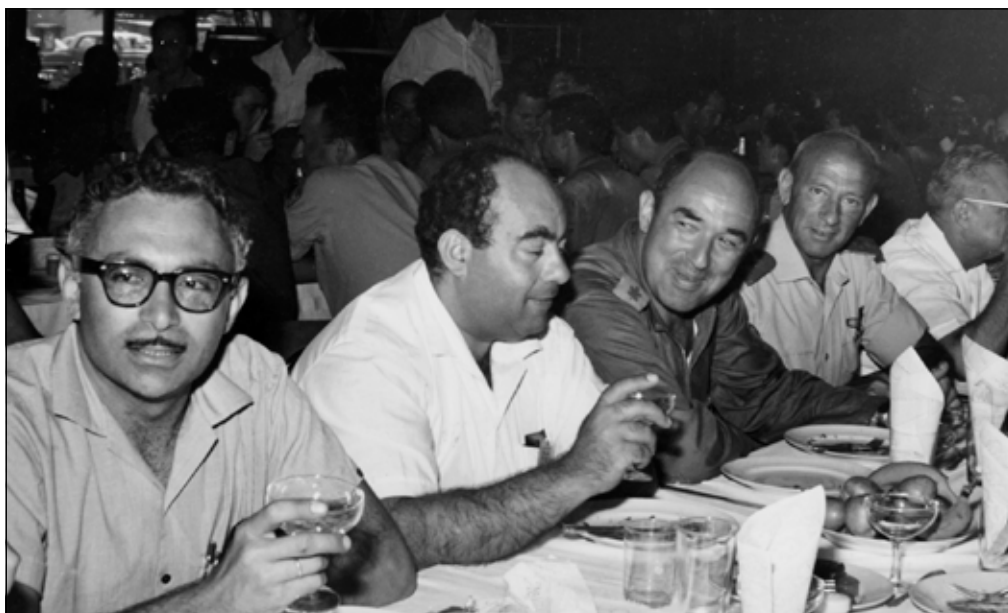
Všem, kdo ho znali, se nemaszatelně vtiskl do paměti jako člověk plný optimismu a přes dramatické osobní prožitky i vzácného životního nadhledu.

Ivo Pejšoch



Hugo Marom v kabině stíhacího letounu Supermarine Spitfire.

FOTO: VHU



Hugo Marom (třetí zleva) během jomkipurské války roku 1973.

FOTO: VHU



Manželé Maromovi v roce 2009.

FOTO: autor